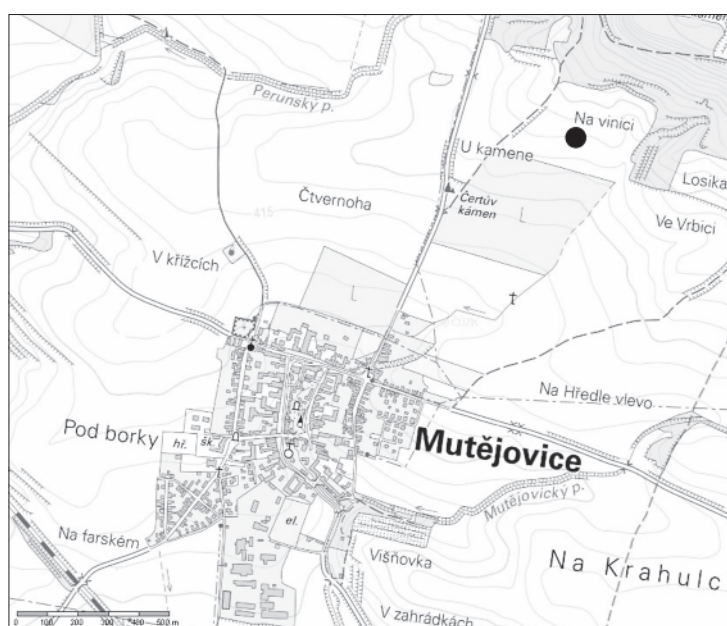

PŘÍSPĚVEK K POZNÁNÍ STARŠÍ FÁZE MLADÉHO PALEOLITU V ČECHÁCH: MUTĚJOVICE – NA VINICI, OKR. RAKOVNÍK

Ondřej Levínský – Petr Hradec

1. ÚVOD

Předkládaná práce představuje lokalitu Mutějovice „Na Vinici“, která se nachází přibližně 1,5 km SSV od obce Mutějovice na levém břehu Lišanského potoka. Lokalita byla objevena F. Hammerem v šedesátých letech 20. století. Její povrchový průzkum tehdy přinesl nález zlomku bílé patinovaného jádra o rozměrech 60 × 40 × 10 mm, které se do dnešní doby nezachovalo a nebylo také publikováno v souhrnu mladopaleolitického osídlení v Čechách (Fridrich 1973). Za znovuobjevení lokality vděčíme prospekční činnosti P. a M. Hradcových, kteří tak rozšířili počet známých nalezišť v oblasti Rakovnicka celkem na pět. Povrchová prospekce přinesla soubor čítající 160 artefaktů. V rámci kolekce byly determinovány tři složky: 1. období mladého paleolitu (aurignacienu) je nejpočetnější a představuje 147 artefaktů;¹ 2. období neolitu, čítá celkem 12 kusů štípané industrie; 3. středověk/novověk – do tohoto období patří jedno křesadlo. V následujících odstavcích bude podrobně hodnocena kolekce 147 kusů spadajících do mladého paleolitu, aurignacienu. Stav poznání této kultury v Čechách je ovlivněn především torzovitostí pramenné základny. Řada lokalit je známa pouze díky povrchové prospekci a zároveň většina takto doposud získaných souborů není příliš početná. Přesná chronologizace a determinace českého aurignacienu tak stále čeká na stěžejní lokalitu pokud možno stratifikovaného charakteru. Tento příspěvek navazuje na publikaci výsledků detailní prospekce prováděné na Rakovnicku v šedesátých letech minulého století (Fridrich 1973).

Obr. 1. Mutějovice, okr. Rakovník, poloha Na Vinici. Lokalizace

¹ Za cenné rady bychom rádi poděkovali prof. PhDr. Jiřímu Svobodovi, DrSc., z Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i.

2. METODA POVRCHOVÉ PROSPEKCE

Lokalita byla znovuobjevena při povrchovém průzkumu P. a M. Hradcových v roce 2010. Na mírném jižním svahu na ploše cca 150 × 150 m bylo registrováno malé množství patinovaných štípaných artefaktů. Od této doby je sběr každoročně opakován. Průzkum probíhá po celé ploše lokality v roze-
stupech 5–10 m a obvykle z něj pochází 10–30 ks artefaktů. Tímto způsobem se do podzimu 2014 podařilo shromáždit kolekci 160 ks artefaktů. Následující řádky se budou věnovat analýze 147 artefaktů řazených do mladého paleolitu.

3. POLOHA A GEOMORFOLOGIE LOKALITY

Lokalita Mutějovice „Na Vinici“, okr. Rakovník (*obr. 1*) se nachází na ppč. 473/1, 522/2 v nadmořské výšce 450 m na levém břehu Lišanského potoka tekoucího ve směru SZ–JV v relativním převýšení cca 100 m nad dnešní úrovní tohoto vodního toku.² Z geomorfologického hlediska je lokalita situována na rozhraní Rakovnické kotliny a JZ okraje Džbánu. Jedná se o plochou vrchovinu v SZ části středních Čech, tektonicky vyzdviženou tabuli z křídových usazenin, mírně skloněnou k SV. Na JZ je omezená strmým svahem. Plochý povrch vrchoviny je rozčleněn hlubokými zářezy potoků převážně v SV směru, které v příkrých svazích odkrývají podložní prvohorní jílovce a pískovce. Nejvyšším bodem s výškou 537 m n. m. je Louštín (*Demek 1987, 177*). Právě poloha lokality na úpatí Džbánské vrchoviny, která je především Z a JZ směrem ve výrazném převýšení vůči okolní krajině, dovolovala kontrolovat prostor Rakovnické kotliny. Tato kotlina vytváří poměrně uzavřený geografický útvar na V omezený Kněževskou pahorkatinou a Křivoklátskou vrchovinou a na S a SV Džbánem. V SZ prostoru ji pak ohraničuje Kryská pahorkatina.

Rakovnická kotlina tvoří součást rakovnické pahorkatiny, jejímž nadřazeným celkem je Plzeňská pahorkatina. Džbán naopak patří do tzv. Brdské podsoustavy. Plzeňská pahorkatina a Brdská podsoustava patří do Poberounské soustavy (*Demek 1987, 36, 55–57*). Rakovnická pahorkatina je tvořena epizodálně a kontaktně přeměněnými proterozoickými horninami Barrandienu, granitoidovými tělesy a permokarbonskými sedimentárními horninami. V jejím rámci tvoří Rakovnická kotlina tektonickou a strukturní sníženinu ležící JZ od Džbánu a rozkládající se na permokarbonských prachovcích, jílovcích, pískovcích, arkózách a slepencích (*Demek 1987, 433–434*).

4. POPIS KOLEKCE

4.1. Technologické a typologické hodnocení

V surovinovém spektru kolekce výrazně převažuje místní rohovec žlutohnědé barvy (80 ks), doplněný silicitem glacienních sedimentů (SGS, 50 ks), porcelanitem (13 ks), křemenem (3 ks) a křemencem typu Bečov (1 ks). Průměrná délka celého souboru je 3,62 cm, šířka 3,02 cm a výška 1,34 cm. Opálení nebylo zaznamenáno ani u jednoho artefaktu. Jednotným rysem celé kolekce je, že více než polovina artefaktů je na jedné straně (dorsální/ventrální) patinována silně, zatímco na té druhé jen slabě. Celkově však můžeme patinaci artefaktů patřících do mladopaleolitického souboru hodnotit jako jednotnou. Typologická analýza byla provedena za použití klasifikačního systému založeného na francouzské terminologii (*de Sonneville-Bordes – Perrot 1953; 1954; 1955; 1956*).

Technologické spektrum (129 kusů, 87,8 %) je tvořeno 18 jádry, 83 úštěpy, 13 čepelemi a jejich zlomky, 13 amorfními zlomky (pravděpodobně vytěženými jádry) a dvěma manuporty (bloky suroviny) (*tab. 1; 2; obr. 2*).

V rámci technologických artefaktů bylo determinováno 18 jader (*obr. 3:1–5; 4:1–2*), což představuje 12,9 % celého souboru. Nejpočetnějším typem byla hranolová jádra s jednou úderovou plochou (12 ks) (*obr. 3:1,3–5; 4:1–2*). Dvě z těchto jader jsou v počáteční fázi přípravy (*obr. 3:1*). O jistém šetření kvalitní surovinou vypovídá fakt, že všechna hranolová jádra s jednou úderovou plochou vyrobená ze SGS jsou v residuálním stadiu (*obr. 3:3; 4:1,2*). Residuální jádra, tedy jádra, která nelze z důvodu pokročilé těžby přesněji popsat, jsou v kolekci zastoupena pěti jedinci. Dále bylo zaznamenáno jádro se změněnou orientací (*obr. 3:2*). V surovinovém spektru výrazně dominuje s 12 kusy místní rohovec, následován SGS

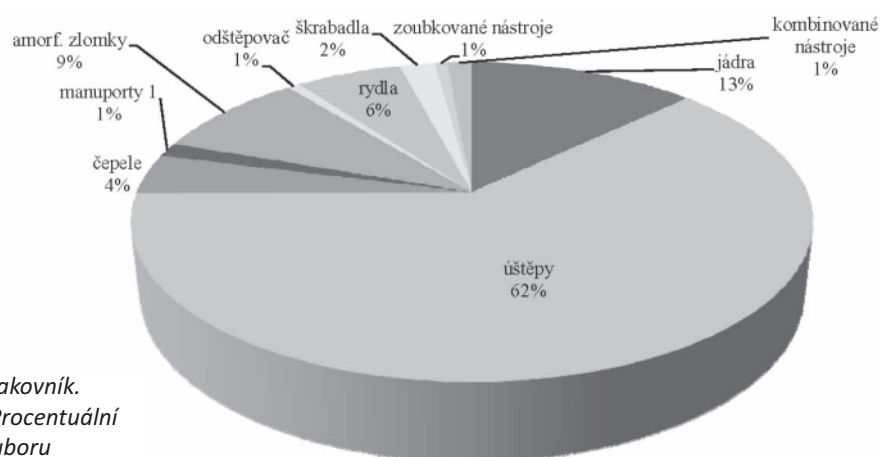
2 50°12'17.93"N, 13°43'14.28"E; JTSK: 790541, 1023015.

Tab. 1. Mutějovice, okr. Rakovník. Typologické složení kolekce. Procentuální zastoupení v celém souboru. Průměrné metrické hodnoty

typ	n	%	mezní hodnoty			ø hodnota		
			d	š	v	d	š	v
jádra	18	12,9	2,34-4,31	6,2	0,43-2,94,86	3,71	2,53	
úštěpy	83	61,9	1,01-3,17	12	1,41-5,98,78	3,29	1,17	
čepele	13	4	2,11-3,38	15	0,6-1,3,78	2,19	0,93	
manuporty 1	2	1,4	2-5,17	4,05-4,33	1,91-2,26,45	3,71	2,53	
amorf. zlomky	13	8,8	6,1-6,83	1,68-4,3	0,43-1,69,17	2,49	1,51	
odštěpovač	1	0,7	2,82	2,95	1,11	2,82	2,95	1,11
rydla	10	6	2,02-7,85	02	0,73-2,93,79	3,18	1,53	
škrabadla	4	2	2,31-2,69	3,12	1,06-1,83,37	2,67	1,36	
zoubkované nástroje	1	0,7	1,7	1,5	0,49	1,7	1,5	0,49
kombinované nástroje	2	1,4	2,8-2,95	1,98-2,31	0,82-0,992,88	2,15	0,91	
Σ	147	100	0,89-11,1		0,49-2,95	3,62	3,02	1,34

Tab. 2. Mutějovice, okr. Rakovník. Surovinové složení kolekce štípané industrie

typ/surovina	n	rohovec	SGS	křemen	křemenec typu Bečov	porcelanit
jádra	18	12	5	0	0	1
úštěpy	51	32	3	1	3	
čepele	13	3	3	0	0	0
manuporty 1	2	1	1	0	0	0
amorf. zlomky	13	4	0	0	0	9
odštěpovač	0	1	0	0	0	
rydla	10	7	3	0	0	0
škrabadla	4	2	2	0	0	0
zoubkované nástroje	1	0	1	0	0	0
kombinované nástroje	2	0	2	0	0	0
Σ	147	80	503		1	13

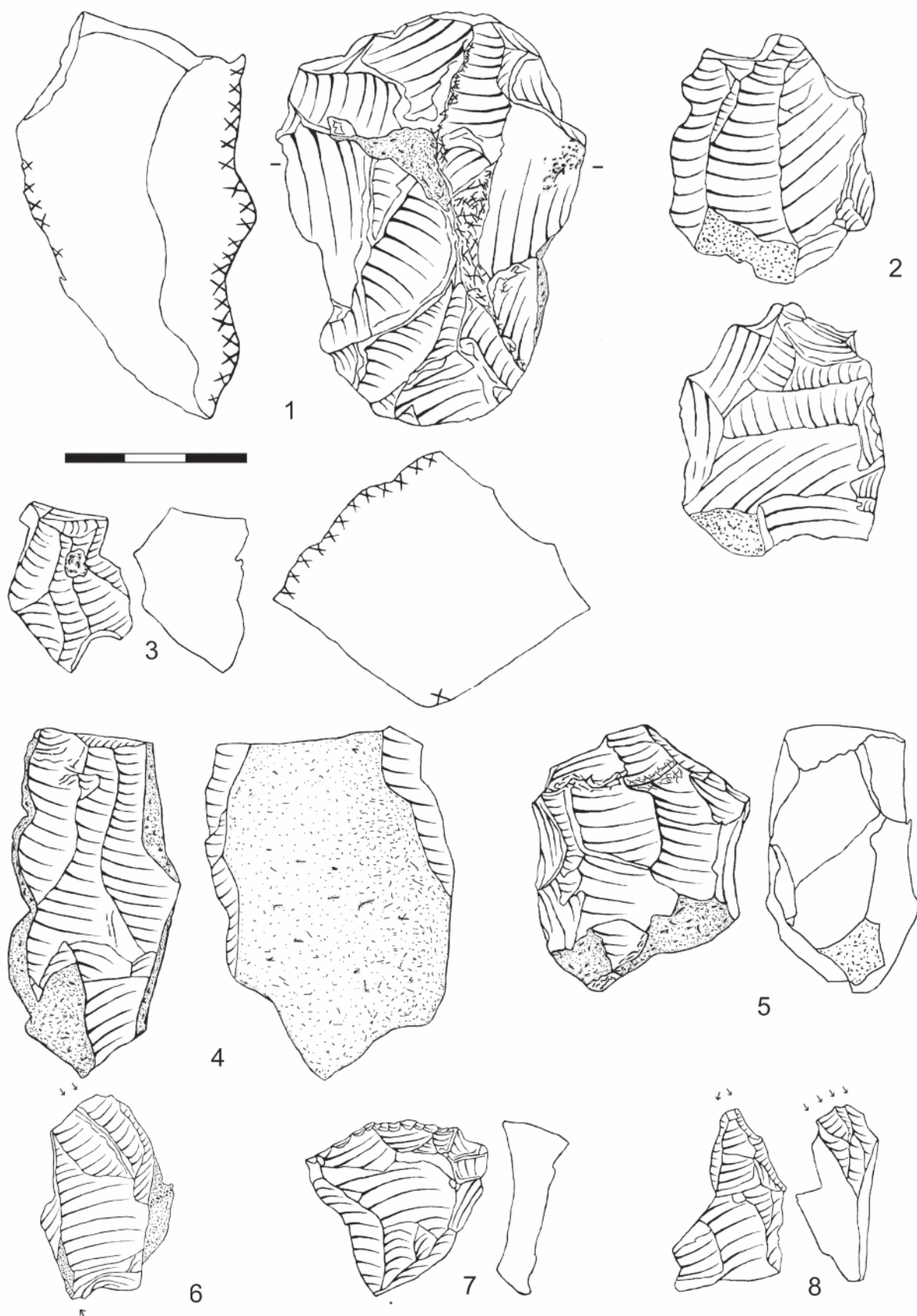
Obr. 2. Mutějovice, okr. Rakovník. Typologické složení kolekce. Procentuální zastoupení v celém souboru

(pět kusů). Porcelanit je zastoupen pouze okrajově, a to jedním artefaktem. Průměrné metrické hodnoty činí $4,86 \times 3,71 \times 2,53$ cm.

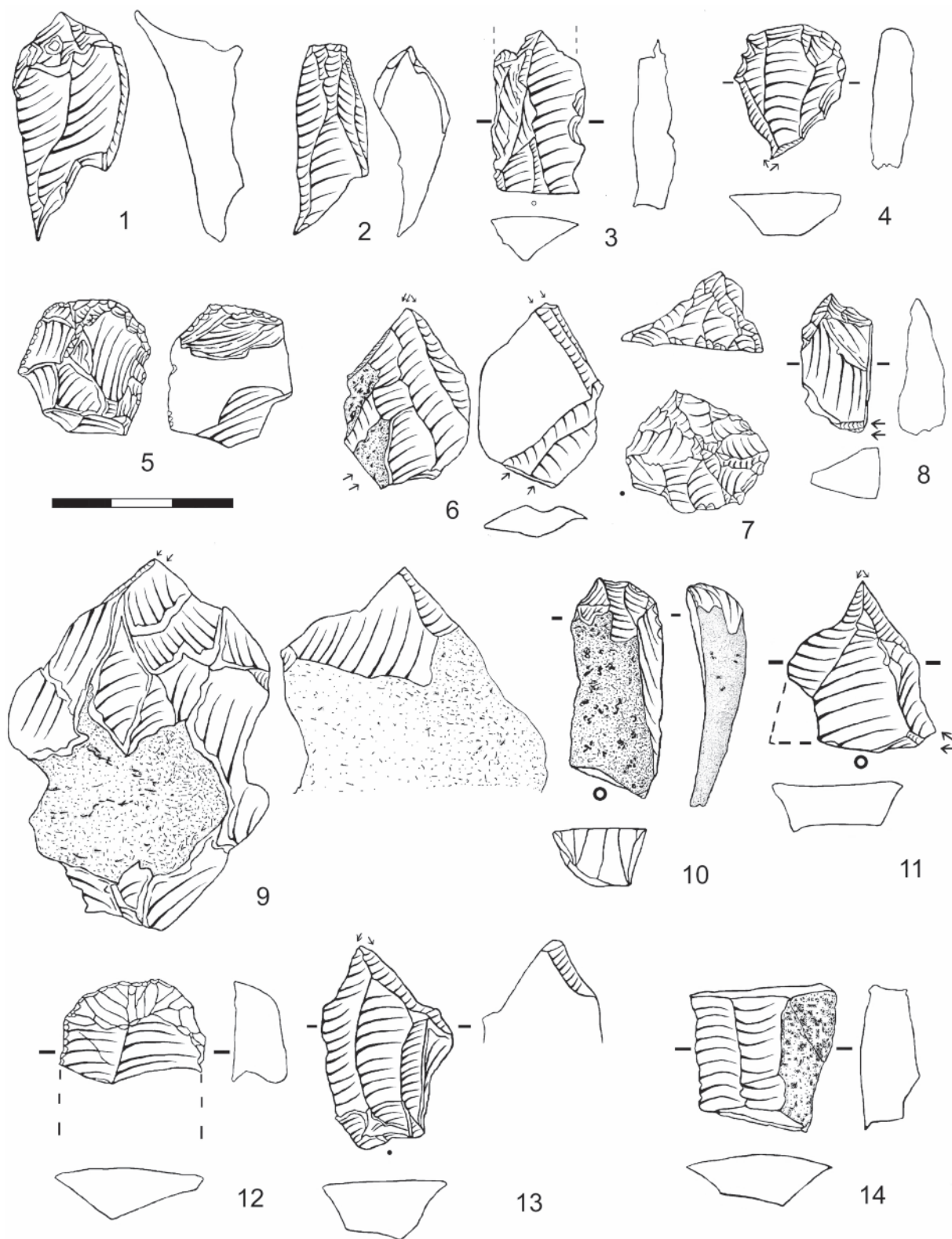
Úštěpy byly zastoupeny v 83 případech, a tvoří tak 61,9 % celého souboru (tab. 1; 2). Průměrné metrické hodnoty činí $3,78 \times 3,29 \times 1,17$ cm. V rámci tohoto typu bylo rozlišeno 51 úštěpů, 12 úštěpů z hrany jádra, 4 čepelové úštěpy, 6 mikroúštěpů, 2 rydlkové úštěpy, 2 zlomky a 2 úštěpy s místní retuší. V surovinovém složení byl preferován místní rohovec (45 ks) před SGS (32 ks). Porcelanit (3 ks), křemen (3 ks) a křemenec typu Bečov (1 ks) jsou zastoupeny pouze okrajově.

Celkem bylo v souboru zaznamenáno 13 čepelí (tab. 1; 2). Zlomky čepelí byly v rámci souboru determinovány v šesti případech (4,1 %). Ve třech případech se jedná o mesiální část čepel (obr. 3:3,14), ve dvou případech o bazální část a pouze v jednom případě o terminální část čepel s místní retuší na pravé hraně. Dále bylo zaznamenáno sedm čepelí z hrany jádra. Jedna čepel byla retušována na levé hraně. Celkem 10 čepelí bylo vyrobeno z místního křemence a tři kusy byly vyrobeny ze SGS. Průměrné metrické hodnoty činí $2,78 \times 2,19 \times 0,93$ cm.

Početné zastoupení jader (18 ks) a úštěpů (83 ks) svědčí o výrobě industrie přímo na lokalitě. Přítomnost hranolových jader s jednou úderovou plochou v počáteční fázi přípravy (obr. 3:1) spolu s primárními úštěpy a dvěma manuporty dosvědčuje, že tato výroba zde probíhala od počáteční fáze, tedy

Obr. 3. Mutějovice, okr. Rakovník. Popis industrie: 1 jádro s jednou úderovou plochou v počáteční fázi přípravy; 2 jádro se změněnou orientací; 3 jádro s jednou úderovou plochou (residuum); 4 jádro s jednou úderovou plochou; 5 jádro s jednou úderovou plochou; 6 kanelované rydlo; 7 škrabadlo; 8 kanelované rydlo. Kresba O. Levínský

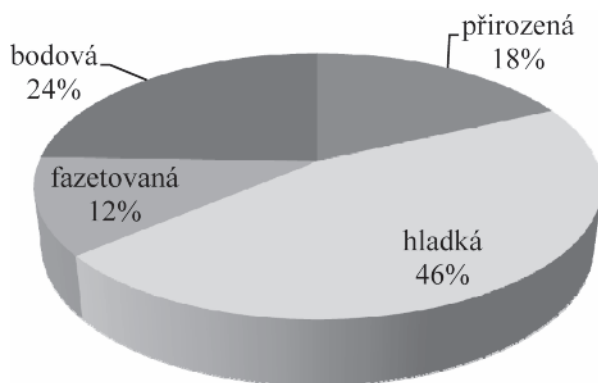
Obr. 4. Mutějovice, okr. Rakovník. Popis industrie: 1 jádro s jednou úderovou plochou (residuum); 2 jádro s jednou úderovou plochou (residuum); 3 zlomek (mesiální část); 4 škrabadlo-rydlo; 5 odštěpovač; 6 rydlo; 7 vysoké kýlovité škrabadlo; 8 rydlo-vrták; 9 rydlo; 10 vysoké škrabadlo na čepeli; 11 rydlo klínové; 12 vysoké škrabadlo (terminální část); 13 rydlo; 14 čepel (mesiální část). Kresba O. Levinský

číslo typu	typ	n	%
1	vysoké škrabadlo na čepeli	2	11
8	ústěpové škrabadlo	1	5,5
11	kýlovité škrabadlo	1	5,5
17	škrabadlo-rydlo	1	5,5
22	vrták-rydlo na zlomku	1	5,5
27	klínové rydlo	2	11
31	několikanásobné klínové rydlo	2	11
32	kanelované rydlo	2	11
38	příčné rydlo	2	11
44	ploché rydlo	2	11
75	zoubkované nástroje	1	5,5
76	odštěpovač	1	5,5
	Σ	18	100

Tab. 3. Mutějovice, okr. Rakovník. Typy nástrojů

typ patky	n
přirozená	17
hladká	43
fazetovaná	11
bodová	23
Σ	94

Tab. 4. Mutějovice, okr. Rakovník. Typy patek

Obr. 5. Mutějovice, okr. Rakovník. Typy patek

kanásobná klínová (obr. 4:6,11) a příčná, jsou přítomny shodně po dvou artefaktech. Surovinou použitou k jejich výrobě byl v sedmi případech rohovec, ve třech SGS (tab. 1; 2). U tohoto typu jsou všechny zjištěné hodnoty opět mírně nad průměrem, a to jak délka 3,79 cm, šířka 2,95 cm i výška 1,11 cm (tab. 1; 2).

Škrabadla představují druhý nejpočetnější typ nástroje v této kolekci (4 ks = 2 %). Determinováno bylo jedno vysoké kýlovité škrabadlo, jedno vysoké škrabadlo na čepeli, jeden zlomek vysokého (terminální část) škrabadla, pravděpodobně vyrobeného těž na čepeli (obr. 4:7,10,12), a vysoké škrabadlo na úštěpu (3:7). Vyrobena byly převážně ze SGS (2 ks), pouze v jednom případě z rohovce. Průměrná délka je 3,37 cm, šířka je 2,67 cm a výška 1,36 cm (tab. 1; 2).

Zoubkované nástroje (tab. 1; 2) jsou zastoupeny jedním artefaktem vyrobeným na zlomku (0,7 %) o délce 1,7 cm, šířce 1,5 cm a výšce 0,49 cm, který byl zhotoven ze SGS.

Stejně jako předchozí typ je odštěpovač je (obr. 4:5) v kolekci přítomen pouze jedním artefaktem (0,7 %) o délce 2,82 cm, šířce 2,95 cm a výšce 1,11 cm, vyrobeným ze SGS (tab. 1; 2).

V kolekci jsou též zastoupeny dvěma kusy (1,4 %) kombinované nástroje. Jedná se o škrabadlo-rydlo a vrták-rydlo vyrobený na zlomku (obr. 4:4,8). K jejich výrobě byl v obou případech použit SGS. Průměrné metrické hodnoty činí 2,88 × 2,15 × 0,91 cm.

Pro zařazení kolekce do aurignacienu je důležitá přítomnost typů charakteristických pro tuto kulturu: 1 vysoké kýlovité škrabadlo, 1 vysoké škrabadlo na čepeli, 1 zlomek vysokého (hlavice) škrabadla pravděpodobně vyrobeného těž na čepeli (obr. 4:7,10,12) a vysoké škrabadlo na úštěpu. Nejpočetnějším typem nástroje v souboru jsou rydla, která s 10 ks tvoří 6,1 % v rámci kolekce (obr. 4:6,11,13). Rydla kanelovaná (aurignacká) (obr. 3:6,8), plochá (obr. 4:9), klínová (obr. 4:13), několikanásobná klínová (obr.

od přinesení suroviny na lokalitu, její úpravy do podoby jader a jejich následné těžby, s cílem získat finální produkty ve formě čepelí (13 ks). Opakované používání a obnovování jader dokazují čepel z hrany jádra (7 ks), úštěpy z hrany jádra (12 ks) a úštěpy z úderové plochy (4 ks). Nepříliš vyvinuté bulby by mohly, a to i vzhledem k převážně používané surovině (rohovec), poukazovat spíše na použití měkkých otloukačů. Mezi zachovanými patkami, kterých je celkem 94 (83 u úštěpů, 2 bazální zlomky čepelí, 7 čepelí z hrany jádra, 2 rydla vyrobená na úštěpu), převažují hladké (43) před bodovými (23), přirozenými (17) a fazetovanými (11) (tab. 3; obr. 5).

Amorfní zlomky patří mezi hojně zastoupené typy (13 ks = 8,8 %). Vyrobena jsou především z porcelanitu (9 ks), rohovce (4 ks). Průměrné hodnoty jsou pod průměrem celé kolekce. Průměrná délka činí 3,62 cm, šířka 2,49 a výška 1,51 cm.

Manuporty 1 (bloky suroviny) představují surovinu, která byla na lokalitu donesena a nese stopy po hrubém opracování, ve kterém však nebylo dále pokračováno (tab. 1; 2). Do tohoto typu byly zařazeny dva artefakty (1,4 %) z místního rohovce a SGS. Všechny zjištěné hodnoty jsou výrazně nad průměrem, a to jak délka 6,45 cm, průměrná šířka 4,19 cm i výška 2,09 cm.

Skupina nástrojů (18 artefaktů, 12,3 %) obsahuje 4 škrabadla, 10 rydel, 1 odštěpovač, 2 kombinované nástroje a 1 zlomek zoubkovaného nástroje (tab. 1–3).

Poměrně bohatě mezi nástroji, ale i v rámci celé kolekce se s 10 ks (6,1 %) vyskytují rydla. Všechny typy, tj. kanelovaná (aurignacká) (obr. 3:6,8), plochá (obr. 4:9), klínová (obr. 4:13), několikanásobná klínová (obr. 4:13),

- A 1966:** vysoké škrabadlo na úštěpu (*obr. 3:13*), patinace ventrální plochy je slabá proti dorsální části, kde je silná; SGS; 3,05 × 2,9 × 1,83 cm; 11 g.
- A 1967:** rydlo klínové; na zlomku čepele, patinace ventrální plochy je slabá proti dorsální části, kde je silná; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,04 × 2,91 × 1,29 cm; 15 g.
- A 1968:** několikanásobné klínové rydlo na zlomku čepele (*obr. 3:11*); žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,81 × 2,92 × 1,31 cm; 15 g.
- A 1969:** vysoké škrabadlo na zlomku čepele; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,69 × 2 × 1,18 cm; 11 g.
- A 1970:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,25 × 2,59 × 0,73 cm; 5 g.
- A 1972:** čepel z hrany jádra s patinou pouze na dorsální části; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,61 × 3,6 × 1,31 cm; 27 g.
- A 1973:** úštěp patinovaný pouze na ventrální části; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,29 × 3,52 × 1,38 cm; 18 g.
- A 1974:** vrták-rydlo na úštěpu; SGS; 2,95 × 1,98 × 0,99; 4 g.
- A 1975:** vysoké škrabadlo(terminální část), patina pouze na ventrální části; na zlomku čepele; SGS; 2,31 × 3,12 × 1,06 cm.
- A 1976:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou (residuum); SGS; 4,26 × 1,41 × 1,65 cm; 9 g.
- A 1977:** úštěp; částečně poškozený na pravé hraně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,66 × 4,2 × 1,31 cm; 27 g.
- A 1978:** úštěp z úderové plochy jádra; SGS; 4,19 × 4,31 × 0,73 cm; 11 g.
- A 1979:** úštěp z úderové plochy jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,02 × 3,99 × 0,8 cm; 9 g.
- A 1980:** čepel - mediální část; silná patinace na ventrální straně a na hranách zlomu, naopak dorsální část jen velmi mírně patinovaná; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,11 × 3,15 × 1,3 cm; 13 g.
- A 1981:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou (residuum); SGS; 5,1 × 2,59 × 2,08 cm; 20 g.
- A 1982:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou (residuum); SGS; 3,91 × 1,81 × 1,41 cm; 8 g.
- A 1983:** úštěp; patinován pouze na ventrální části; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,51 × 3,5 × 1,03 cm; 15 g.
- A 1984:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,13 × 7,12 × 1,74 cm; 50 g.
- A 1985:** několikanásobné klínové rydlo (*obr. 3:6*); na zlomku; SGS; 2,59 × 3,8 × 1,4 cm; 10 g.
- A 1987:** čepel z hrany jádra; SGS; 4,65 × 2,69 × 1 cm; 12 g.
- A 1988:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou (residuum); SGS; 3,32 × 2,54 × 2,5 cm; 20 g.
- A 1989:** úštěp rydlový; SGS; 2,99 × 0,94 × 0,42 cm; 1 g.
- A 1990:** úštěp z hrany jádra; SGS; 3,71 × 2,61 × 1,12 cm; 12 g.
- A 1991:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,02 × 5,11 × 1,48 cm; 26 g.
- A 1992:** úštěp z hrany jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,7 × 3,43 × 1,67 cm; 26 g.
- A 1993:** čepel z hrany jádra; SGS; 2,93 × 1,42 × 0,81 cm; 4 g.
- A 1994:** čepel z hrany jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,65 × 1,2 × 0,91 cm; 3 g.
- A 1995:** rydlo příčné; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,05 × 2,1 × 0,92 cm; 6 g.
- A 1996:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou (residuum); žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,59 × 4,11 × 2,2 cm; 42 g.
- A 1997:** úštěp silně patinován na dorsální straně, slabě na ventrální; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,08 × 3,72 × 1,16 cm; 19 g.
- A 1998:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou v počáteční fázi úpravy, původní povrch a patinace zachovány na ventrální straně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 8,51 × 6,5 × 4,83 cm; 260 g.
- A 1999:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou (residuum); silná patinace a původní povrch zachovány na ventrální straně; dorsální strana patinována pouze slabě; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,81 × 4,71 × 3,69 cm; 140 g.
- A 2000:** škrabadlo-rydlo; na úštěpu; SGS; 2,8 × 2,31 × 0,82 cm; 6 g.
- A 2001:** úštěp z hrany jádra; přirozený povrch zachován pouze na ventrální straně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,82 × 4,33 × 2,11 cm; 56 g.
- A 2002:** čepel - mediální část; SGS; 3,58 × 2 × 0,96 cm; 7 g.
- A 2003:** odštěpovač; na zlomku; SGS; 2,82 × 2,95 × 1,11 cm; 11 g.
- A 2004:** čepel - mediální část; původní povrch a patinace zachovány především na dorsální straně; ventrální je jen málo patinovaná; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,12 × 1,3 × 0,7 cm; 1 g.
- A 2007:** zoubkovaný nástroj (zlomek); na zlomku; SGS; 1,7 × 1,5 × 0,49 cm; 1 g.
- A 2008:** úštěp; patinace na dorsální straně a na okrajích; SGS; 1,82 × 2,31 × 0,43 cm; 2 g.
- A 2009:** úštěp; původní povrch je zachován na dorsální straně; patinován je na ventrální straně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,05 × 5,73 × 0,92 cm; 17 g.
- A 2010:** jádro (residuum); žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 6,8 × 5,02 × 1,61 cm; 78 g.
- A 2011:** úštěp; původní povrch a patinace zachovány na dorsální straně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,41 × 3,8 × 1,49 cm; 27 g.
- A 2012:** zlomek s patinací zachovanou jen na dorsální straně a hranách; SGS; 1,71 × 1,62 × 0,6 cm; 2 g.
- A 2013:** úštěp; křemen; 3,03 × 5,2 × 1,11 cm; 21 g.
- A 2014:** úštěp; křemen; 7,11 × 4,7 × 1,9 cm; 74 g.
- A 2015:** amorfni zlomek; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,17 × 3,21 × 1,69 cm; 32 g.

- A 2016:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 11,1 × 5,75 × 2,63 cm; 126 g.
- A 2017:** manuport 1; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 6,83 × 4,05 × 1,91 cm; 57 g.
- A 2018:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou; residuum; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,8 × 4,51 × 3,2 cm; 15 g.
- A 2019:** úštěp s původním povrchem a patinací zachovanou na dorsální straně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,03 × 1,2 × 1,11 cm; 44 g.
- A 2020:** úštěp; křemen; 4 × 4,52 × 1,33 cm; 25 g.
- A 2021:** úštěp s retuší na levé hraně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,99 × 3,91 × 1,26 cm; 24 g.
- A 2022:** úštěp s původním povrchem zachovaným na dorsální straně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,11 × 5,3 × 1,81 cm; 42 g.
- A 2023:** čepel (bazální část) z hrany jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,9 × 2,3 × 1,14 cm; 5 g.
- A 2025:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,72 × 4,5 × 0,77 cm; 13 g.
- A 2026:** úštěp z hrany jádra; SGS; 2,72 × 1,61 × 4,51 cm; 18 g.
- A 2027:** kanelované rydlo; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,66 × 2,8 × 1,47 cm; 7 g.
- A 2028:** úštěp; slabě patinován na dorsální straně; SGS; 2,23 × 3,21 × 0,7 cm; 3 g.
- A 2029:** úštěp; slabě patinován na dorsální straně a silně na ventrální straně; SGS; 2 × 1,61 × 0,4 cm; 1 g.
- A 2030:** úštěp; silně patinován na ventrální straně; nepatinován na dorsální straně; SGS; 2,03 × 1,49 × 0,56 cm; 1 g.
- A 2031:** úštěp; SGS; 2 × 2,02 × 0,91 cm; 3 g.
- A 2032:** mikroúštěp; SGS; 1,12 × 1,4 × 0,4 cm; 1 g.
- A 2033:** úštěp; SGS; 2,64 × 2,22 × 1,1 cm; 3 g.
- A 2034:** čepel z hrany jádra; sekundární úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,73 × 1,9 × 1,32 cm; 8 g.
- A 2035:** zlomek; sekundární úštěp; SGS; 2,5 × 2,09 × 0,51 cm; 2 g.
- A 2036:** úštěp z úderové plochy; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,45 × 3,32 × 1,31 cm; 15 g.
- A 2037:** úštěp; v mladším období opracován na dorsální straně; SGS; 2,61 × 2,33 × 0,92 cm; 4 g.
- A 2038:** úštěp; SGS; 2,5 × 2,2 × 0,84 cm; 2 g.
- A 2039:** jádro (residuum); žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5 × 3,59 × 2,13 cm; 38 g.
- A 2040:** mikroúštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 1,12 × 1,41 × 0,65 cm; 1 g.
- A 2041:** mikroúštěp; sekundární úštěp; SGS; 1,45 × 1,12 × 0,41 cm; 1 g.
- A 2042:** mikroúštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 1,72 × 0,89 × 0,5 cm; 1 g.
- A 2043:** úštěp z hrany jádra; SGS; 2,22 × 1,63 × 0,8 cm; 2 g.
- A 2044:** rydlo ploché, silně patinováno na dorsální straně, slabě na ventrální straně; SGS; 2,02 × 1,3 × 0,73 cm; 1 g.
- A 2046:** úštěp z hrany jádra silně patinovaný na dorsální straně, slabě na ventrální straně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,05 × 1,3 × 0,81 cm; 1 g.
- A 2047:** mikroúštěp; silně patinovaný na dorsální straně, slabě na ventrální straně; SGS; 1,01 × 1,4 × 0,2 cm; 1 g.
- A 2048:** kanelované rydlo na zlomku; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,5 × 2,26 × 1,47 cm; 7 g.
- A 2050:** úštěp; SGS; 3,5 × 2,61 × 0,43 cm; 3 g.
- A 2051:** úštěp; SGS; 1,4 × 2,11 × 0,49 cm; 1 g.
- A 2052:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,4 × 2,01 × 0,93 cm; 7 g.
- A 2053:** úštěp; SGS; 1,3 × 2,21 × 0,29 cm; 1 g.
- A 2055:** úštěp z hrany jádra; SGS; 2,41 × 1,9 × 0,69 cm; 3 g.
- A 2056:** jádro residuum; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,03 × 3,91 × 1,95 cm; 25 g.
- A 2057:** mikroúštěp; SGS; 1,4 × 1,55 × 0,31 cm; 1 g.
- A 2058:** úštěp; SGS; 2 × 2,81 × 0,5 cm; 2 g.
- A 2059:** úštěp z úderové plochy; SGS; 2 × 2,22 × 0,96 cm; 3 g.
- A 2060:** úštěp z úderové plochy; SGS; 1,81 × 1,19 × 1,02 cm; 1 g.
- A 2061:** čepel, bazální část; retuš na levé hraně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,73 × 2,62 × 0,66 cm; 4 g.
- A 2062:** úštěp silně patinovaný na dorsální straně, slabě na ventrální straně; SGS; 2,41 × 2 × 0,6 cm; 2 g.
- A 2063:** úštěp z hrany jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,68 × 1,29 × 0,65 cm; 2 g.
- A 2064:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,7 × 2,31 × 0,64 cm; 7 g.
- A 2065:** amorfní zlomek; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2 × 1,99 × 1,41 cm, 5 g.
- A 2066:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,08 × 3,02 × 0,62 cm; 10 g.
- A 2067:** čepel z hrany jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,63 × 1,81 × 1,11 cm; 5 g.
- A 2068:** úštěp; SGS; 2,52 × 3,21 × 1 cm; 21 g.
- A 2069:** úštěp; primární úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,2 × 2,81 × 1,2 cm; 8 g.
- A 2070:** úštěp; primární úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,53 × 4,81 × 1,82 cm; 26 g.
- A 2071:** čepel (bazální část); patinována jen na ventrální části; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,6 × 2,4 × 0,93 cm; 50 g.
- A 2072:** jádro residuum; silněji patinováno na dorsální straně, kde je i zachována kůra; ventrální strana patinována jen lehce; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,61 × 3,8 × 2,03 cm; 5 g.
- A 2073:** úštěp; původní povrch zachován na hranách; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,18 × 7,15 × 1,49 cm; 43 g.
- A 2074:** rydlo ploché (*obr.* 3:9); silně patinováno na dorsální straně; na ventrální jen slabě; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 7,85 × 6,02 × 2,95 cm; 117 g.
- A 2075:** amorfní zlomek; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,62 × 1,99 × 1,58 cm; 10 g.
- A 2076:** hranolové jádro s 1 úderovou plochou (residuum); křemenec typu Bečov; 3,39 × 2,2 × 1,31 cm; 19 g.
- A 2077:** rydlo klínové; SGS; 3,71 × 3,11 × 2,53 cm; 7 g.
- A 2078:** úštěp s ventrální retuší na pravé hraně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,6 × 2,97 × 1,2 cm; 11 g.

- A 2079:** manuport 1; SGS; 6,1 × 4,33 × 2,26 cm; 64 g.
- A 2080:** úštěp; primární úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,2 × 4,74 × 1,5 cm; 40 g.
- A 2081:** rydlo příčné; na úštěpu; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,53 × 4,17 × 1,2 cm; 22 g.
- A 2082:** úštěp z hrany jádra; patinován pouze na ventrální straně; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,2 × 3,41 × 1,36 cm; 21 g.
- A 2083:** úštěp; primární úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,2 × 3,78 × 1,31 cm; 13 g.
- A 2084:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,83 × 3,49 × 0,77 cm; 7 g.
- A 2085:** amorfni zlomek; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,71 × 2,7 × 1,29 cm; 12 g.
- A 2086:** úštěp; SGS; 4,05 × 4,79 × 1,61 cm; 21 g.
- A 2087:** úštěp primární; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5 × 4,01 × 1,16 cm; 25 g.
- A 2088:** čepel (terminální část) retušovaná na pravé a levé hraně; SGS; 3,22 × 2,6 × 1,1 cm; 8 g.
- A 2089:** hranolové jádro s 1 úderovou plochou; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 7,31 × 6,2 × 5,9 cm; 261 g.
- A 2090:** úštěp z hrany jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,31 × 2,26 × 0,8 cm; 5 g.
- A 2091:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,8 × 2,8 × 1,33 cm; 14 g.
- A 2093:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,22 × 2,7 × 0,7 cm; 3 g.
- A 2094:** čepel (bazální část); SGS; 2,11 × 1,68 × 0,6 cm; 1 g.
- A 2095:** úštěp z hrany jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 6,53 × 4,24 × 2,11 cm; 62 g.
- A 2096:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,9 × 2,86 × 1,41 cm; 18 g.
- A 2098:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,22 × 3,81 × 1,75 cm; 42 g.
- A 2100:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,41 × 7,2 × 1,49 cm; 43 g.
- A 2101:** hranolové jádro s jednou úderovou plochou; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 6,73 × 5,09 × 3,72 cm; 167 g.
- A 2103:** amorfni zlomek; porcelanit; 1,71 × 1,68 × 1,69 cm; 5 g.
- A 2104:** amorfni zlomek; porcelanit; 2,22 × 2,21 × 1,2 cm; 8 g.
- A 2105:** amorfni zlomek; porcelanit; 2,02 × 1,9 × 0,8 cm; 2 g.
- A 2106:** amorfni zlomek; porcelanit; 3,31 × 1,7 × 0,43 cm; 2 g.
- A 2107:** úštěp; porcelanit; 5,78 × 3,2 × 1,09 cm; 19 g.
- A 2108:** úštěp; porcelanit; 4,4 × 3,01 × 0,9 cm; 12 g.
- A 2109:** amorfni zlomek; porcelanit; 4,51 × 4,3 × 2,92 cm; 60 g.
- A 2110:** amorfni zlomek; porcelanit; 5,05 × 3 × 2,7 cm; 42 g.
- A 2112:** amorfni zlomek; porcelanit; 2,52 × 2,52 × 1,84 cm; 9 g.
- A 2113:** amorfni zlomek; porcelanit; 2,45 × 2,4 × 0,81 cm; 5 g.
- A 2114:** amorfni zlomek; porcelanit; 2,9 × 2,85 × 1,31 cm; 11 g.
- A 2115:** úštěp; porcelanit; 3,29 × 4,68 × 1,14 cm; 18 g.
- A 2116:** úštěp z úderové plochy jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,5 × 2,36 × 0,62 cm; 3 g.
- A 2117:** úštěp; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 1,55 × 1,6 × 0,6 cm; 1 g.
- A 2118:** jádro (residuum); SGS; 3,61 × 2,5 × 1,99 cm; 16 g.
- A 2119:** jádro (residuum); žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 2,3 × 3,51 × 1,92 cm; 9 g.
- A 2120:** úštěp rydlový; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,11 × 1,12 × 0,71 cm; 1 g.
- A 2121:** jádro se změněnou orientací; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 5,53 × 4,72 × 2,72 cm; 82 g.
- A 2122:** úštěp z hrany jádra; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 4,7 × 2,54 × 1 cm; 11 g.
- A 2124:** škrabadlo na úštěpu; levá hrana na ventrální straně recentně poškozena; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,2 × 3,49 × 1,33 cm; 14 g.
- A 2125:** úštěp z hrany jádra; terminální část recentně poškozena; SGS; 3,51 × 2,45 × 0,7 cm; 5 g.
- A 2126:** úštěp z úderové plochy jádra, terminální část recentně poškozena; žlutohnědý rohovec s krémově žlutou patinou; 3,68 × 3,5 × 1,41 cm; 14 g.
- A 2127:** jádro; porcelanit; 3,9 × 2,61 × 2,21 cm; 25 g.

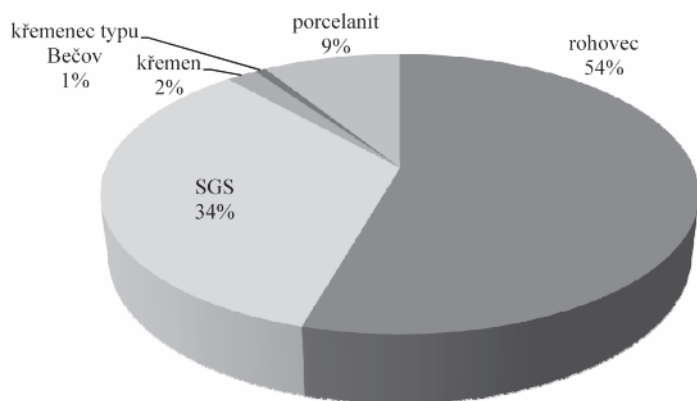
4:6,11) a příčná jsou přítomna shodně po dvou artefaktech. Právě výše zmíněné typy nástrojů nám dovolují zařadit hodnocenou kolekci do aurignacienu.

4.1.1. Soupis kamenné štípané industrie³

4.2. Hodnocení suroviny

Referovaná kolekce čítá 147 artefaktů. Surovinová skladba souboru je následující. Celkem 80 artefaktů, tedy 54,4 %, bylo vyrobeno z místního rohovce žlutohnědé barvy. Patinace tohoto druhu suroviny je krémově žlutá. Artefakty vyrobené ze SGS nesou na svém povrchu bílou patinu. Naproti tomu křemen a křemenec jsou bíle patinovány pouze slabě. Patinace se nenachází na křemenci typu Bečov a porcelanitech. Zajímavým rysem zpracovávané kolekce je, že více než polovina artefaktů je na jedné straně (dorsální/ventrální) patinována silně, zatímco na té druhé jen slabě.

4 Za pomoc při určování kamenné suroviny náleží poděkování Mgr. Richardu Lojkovi, Ph.D., z České geologické služby.

Obr. 6. Mutějovice, okr. Rakovník. Surovinové složení kolekce štípané industrie

zněji zastoupeny mezi rydly (6 ks) a jedním kusem u škrabadel, u nichž byl výrazně preferován SGS (5 ks).

SGS byl nejvyšším počtem (32 ks) zaznamenán mezi úštěpy a s velkým odstupem i u jader (5 ks). U čepelí byl zaznamenán ve třech případech. Mezi nástroji je SGS rozprostřen poměrně rovnoměrně. Největší počet byl zaznamenán u rydel (3 ks). Shodně tři rydla a amorfní zlomky byly vyrobeny z této suroviny. Početněji se vyskytuje u škrabadel (2 ks) a kombinovaných nástrojů (2 ks). Křemen byl použit pouze k výrobě tří úštěpů. Jediný artefakt z křemenec typu Bečov byl determinován mezi jádry. Porcelanit byl použit k výrobě tří úštěpů a také byl rozpoznán v devíti případech mezi amorfními zlomky.

Jak vidíme z tohoto obecného přehledu surovinové skladby, k výrobě většiny kolekce byla použita místní surovina – křemen a rohovec žlutohnědé barvy s krémově žlutou patinou. Tento termín zavedl do literatury J. Fridrich (1973) pro surovinu použitou v kolekcích kamenné štípané industrie na Rakovnícku. A. Přichystal (2009, 59–60) ji charakterizuje jako české třetihorní limnosilicity a její pravděpodobný původ hledá ve výchozu u Lhoty pod Džbánem, což je přibližně 1,5 km od referované lokality. Další typ suroviny – křemen (3 ks) lze hledat v terasách nejbližšího vodního toku, Lišanského potoka tekoucího přibližně 3 km od naleziště. Nejbližší zdroj porcelanitů (13 ks) je prozatím neznámý. Mezi vysloveně alochtonní suroviny můžeme počítat SGS a křemenec typu Bečov, jehož zdroj se nachází cca 80 km severně od lokality. Faktem je, že přesný zdroj, případně zdroje, rohovce žlutohnědé barvy (českého třetihorního limnosilicity) zůstává prozatím nerozpoznán. Jedním z cílů další sezóny povrchové prospekce v dané oblasti bude zjistit provenienci výše zmíněné suroviny.

5. DALŠÍ LOKALITY AURIGNACIENU Z ÚZEMÍ ČECH

Nevelká kolekce kamenné štípané industrie (18 ks) pochází z lokality **Bečov I**, okr. Most, poloha Ba, Ca, která byla v rámci dlouholetého systematického výzkumu odkryta v prostoru JZ výběžku Písečného vrchu v nadmořské výšce 294 m v červenohnědé písčité půdě pod osídlením kultury magdalénieniu. Autor výzkumu usuzuje na stáří z počátku posledního stadiálu W3 (?) (Fridrich 1973, 395–396).

Další lokalitou ze severozápadních Čech je **Holedeč**, okr. Louny, ležící na levém břehu Blšanky ve výšce 235 m n. m. Pro archeologickou veřejnost ji objevil a zachránil ing. F. Beneš, inspektor Buštěhradské dráhy, v roce 1912 v cihelně J. Schneidera. Zachyceny zde byly dvě koncentrace kamenných artefaktů. První z nich čítala pouze tři kusy kamenné industrie a nacházela se spolu se zvířecími kostmi v popelovité vrstvě. Nejinak tomu bylo i v případě druhé kolekce nálezů, která se opět dochovala v popelovité vrstvě, a to okolo velkého balvanu. Celkově bylo objeveno a později hodnoceno 101 ks štípané industrie (Fridrich 1973, 396).

Na tomto místě si povšimněme poměrně výrazné koncentrace lokalit v okrese rakovníckém čítající čtyři naleziště objevené v 60. letech 20. století při povrchových průzkumech F. Hammerem. První z nich, **Mutějovice, poloha Na Rybě**, je situována na levém břehu Lišanského potoka v nadmořské výšce 380 m. Nevelká kolekce čítá 16 ks vyrobených z místního rohovce (Fridrich 1973, 417–419). **Nesuchyně, poloha Jedřama**, se rozkládá na pravém břehu Lišanského potoka a poskytla soubor čtyř artefaktů vyrobených ze spongolitu. Řazena je na počátek mladého paleolitu s největší pravděpodobností do kultury aurigna-

Druhou nejpočetnější surovinu představuje silicit glacienních sedimentů, který se svými 50 kusy tvoří 34 % souboru. Poslední výrazněji zastoupenou surovinou je porcelanit, který byl rozpoznán ve 13 případech a představuje tak 8,8 %. Ostatní suroviny jsou přítomny pouze okrajově – křemen 3 ks (2 %) a křemenec typu Bečov 1 ks (0,8 %) (tab. 2; obr. 6).⁴

Největší zastoupení rohovců je dokumentováno mezi úštěpy (52 ks). Jistě není bez zajímavosti, že druhý největší počet této suroviny byl zaznamenán u jader, a to celkem 13 kusů. Tato surovina byla také ve třech případech zaznamenána u čepelí.

Mezi nástroji jsou místní křemenec výra-

cienu (Fridrich 1973, 422). Druhá lokalita z katastrálního území **Nesuchyně** je doložena v poloze **Na Předvrškách**. Umístěna je na táhlém svahu na pravém břehu Lišanského potoka ve výšce 390 m n. m. Pochází z ní vůbec nejbohatší soubor kamenné štípané industrie čítající 89 kusů, které jsou v naprosté převaze (91,76 %) zhotoveny ze silicitu glacienních sedimentů, dále pak z místního rohovce a křemence typu Bečov. Prozatím posledním nalezištěm z Rakovnicka je **Nesuchyně, poloha U Palouku**, rozkládající se na mírném táhlém svahu na pravém břehu Lišanského potoka v nadmořské výšce 365 m. Prospekci zde bylo získáno 18 artefaktů vyrobených z místního rohovce (Fridrich 1973, 427).

Sedlec (Hradsko), okr. Mělník, dlouho představoval stěžejní lokalitu aurignacienu v Čechách. Prospekci a vlastním výzkumem zde S. Vencl získal ze sekundárního uložení kolekci 1888 ks štípané industrie. Surovinové složení kolekce je následující. Silicit glacienních sedimentů je zastoupen 62,18 %, čedič-tefrit 28 %, křemenec 6,09 % a ostatní suroviny 3,38 %. Lokalita představuje ideální lovecké stanoviště umístěné na přirozeném vrcholu ostrožny nad Kokořínským dolem v relativním převýšení 100 m. Kolekce původně hodnocená jako aurignacien levalloiské tradice (Vencl 1977) byla na počátku nového milénia překlasifikována na bohuncien (Nerudová – Neruda 2000; Škrdla – Adamovič – Rychtaříková 2013; Vencl 2007), respektive je považována za smíšenou (Svoboda 2001; 2004).

Během výzkumu L. Jansové na keltském oppidu v **Hrazanech (k. ú. Radíč)**, okr. Příbram, byla v letech 1951–1962 získána kolekce kamenné štípané industrie čítající 282 kusů. Lokalita označená jako Radíč 1B (Vencl 2011, 11–12) se rozkládala v poloze Na Hrádnici (především na ppč. 1464) při bázi zkoumané kulturní vrstvy. Většina kolekce morfometricky a surovinově patří do období mezolitu. Další čtyři artefakty jsou řazeny do konce mladého paleolitu až pozdního paleolitu. Autor nevyklučuje ani příměs eneolitické štípané industrie. Pouze u čtyř silně mléčně až žlutavě patinovaných artefaktů vyrobených z rohovce či SGS uvažuje S. Vencl o příslušnosti do starší fáze mladého paleolitu, snad do aurignacienu (Vencl 2011, 12). Z lokality Radíč 1C situované na východním svahu pochází zlomek nevýrazného vysokého škrabadla (Vencl 1977, 36).

Povrchový průzkum na lokalitě **Chlum**, okr. Hradec Králové, nacházející se na strategicky položeném místě Na Vršku, v nadmořské výšce 330 m n. m., mezi obcemi Chlum a Rozběřovice, přinesl kolekci celkem 23 artefaktů. Lokalita dovoluje kontrolovat okolní krajinu, především pak údolí řeky Labe, které se nachází vzdušnou čarou přibližně 5,5 km od naleziště. Z jihu lokalitu obtéká potok Melounka a z východu říčka Olšovka. Ze surovinového hlediska je celý soubor jednotný, skládá se z bíle patinovaného, v některých případech i krakelovaného silicitu glacienních sedimentů. O příslušnosti do období mladého paleolitu není víceméně pochyb. O zařazení kolekce do aurignacienu by mohla svědčit přítomnost vyčnělých a vysokých škrabadel (Levínský 2014).

Dobruška, okr. Rychnov nad Kněžnou, trať V Dolcích, se nachází v nadmořské výšce 285–295 m n. m. severně od potoka Brtvy v JV konci p. č. 1290/1 a okrajově na p. č. 1290/9, 1290/17–19. Hlavní lokalita se s největší pravděpodobností rozkládá pod budovou gymnázia. Celkově bylo z této lokality hodnoceno 91 kusů kamenné štípané industrie (Vencl 1977, 36; 1982, 353–356). Složení kolekce je následující: 12 nástrojů, převážně škrabadel, 3 retušované artefakty, 21 čepelek a mikročepelek, 10 úštěpů, 15 jader či jejich zlomků a 30 odštěpků (Vencl 1982, 353–356).

Poslední větší soubor (13 ks) pochází z **Českého Meziříčí**, okr. Rychnov nad Kněžnou, a byl získaný povrchovými sběry J. Němečkem. Co se týká lokalizace, jedná se o poměrně nesourodý soubor. Tři artefakty byly totiž získány na honu 12/2 (přibližně 1,5 km JJZ od kostela) a zbytek kolekce pak pochází z honů 10, 12/2, 13/1, 13/2, 13/3 (Vencl 1977, 35–36). Část kolekce, charakterizovaná vyčnělým škrabadlem, rydlem, čepelí a drobným úštěpovým jádrem, je řazena do mladého paleolitu (Vencl 1977, 35–36), pravděpodobně do aurignacienu.

Ze západní části oppida **České Lhotice**, okr. Chrudim, pochází klínové rydlo vyrobené z bílošedého silicitu glacienních sedimentů. Tento artefakt můžeme řadit do mladého paleolitu, konkrétně pak aurignacienu. Lokalita se nachází v poměrně exponované poloze vůči okolní krajině. V nadmořské výšce 459 m je ze západu, severu a jihu ohraničena meandrem Chrudimky, která vytváří hluboké údolí, z jihovýchodu naleziště ohraničuje Debrný potok (Levínský 2014).

Další dvě nevelké kolekce pochází z výzkumu S. Vencla v **Praze-Ďáblicích**. Jak z lokality I nacházející se na temeni vrchu Ládví, tak z lokality II pochází shodně tři artefakty. Obě naleziště představují exponované polohy ve výšce 350 m, resp. 330 m n. m (Vencl – Valoch 2001).

Nálezy aurignacienu poskytla konečně i lokalita **Rosnice**, okr. Hradec Králové (Vencl 1977, 38). Zde byla v prostoru bývalé Hamplovky cihelny nalezena na počátku 20. století bilaterálně šikmo až strmě retušovaná čepel ze světle hnědého patinovaného silicitu glacienních sedimentů. Bližší nálezové okolnosti jsou neznámé, samotná lokalita leží na táhlém, k východu obráceném svahu severně od potoka Melounka při západním okraji labského údolí v nadmořské výšce 275–285 m (Vencl 1977, 38).

Z jižních Čech jsou známy ojedinělé nálezy štípané industrie řazené do starší fáze mladého paleolitu pravděpodobně do aurignacienu (Vencl 2007, 61–62). Jedná se o **Dobešice 3**, okr. Písek, **Hájská 1**, okr. Strakonice, **Hvozďany 2**, okr. Tábor, a **Kosov 1**, okr. České Budějovice (Vencl a kol. 2006, 54, 96–97, 138, 148).

7. ZÁVĚR

Povrchová prospekce na lokalitě Mutějovice „Na Vinici“, rozkládající se v nadmořské výšce 450 m na levém břehu Lišanského potoka, přinesla bohatou kolekci kamenné industrie čítající 160 kusů. V rámci kolekce byly determinovány tři složky: mladý paleolit (147 artefaktů), mladší pravěk (12 jedinců) a středověk/novověk (1 křesadlo). V předcházejících odstavcích byla podrobně hodnocena pouze kolekce 147 kusů patřící do mladého paleolitu, s největší pravděpodobností do kultury aurignacienu. V surovinném spektru výrazně převažuje místní rohovec žlutohnědé barvy s krémově žlutou patinou (80 ks), doplněný silicitem glacienních sedimentů (50 ks), porcelanitem (13 ks), křemenem (3 ks) a křemencem typu Bečov (1 ks). Průměrná délka celého souboru je 3,62 cm, šířka 3,02 cm a výška 1,34 cm. Opálení nebylo zaznamenáno ani u jednoho artefaktu. Technologické spektrum (129 kusů, 87,8 %) je tvořeno 18 jádry, 83 úštěpy, 13 čepelemi a jejich zlomky, 13 amorfními zlomky (pravděpodobně vytěženými jádry) a dvěma manuporty (bloky suroviny). Skupina nástrojů obsahuje 4 škrabadla, 10 rydel, 1 odštěpovač, 2 kombinované nástroje a 1 zlomek zoubkovaného nástroje. Pro zařazení kolekce do aurignacienu je důležitá přítomnost typů charakteristických pro tuto kulturu: vysoké kýlovité škrabadlo, vysoké škrabadlo na čepeli, zlomek vysokého (hlavice) škrabadla pravděpodobně vyrobeného též na čepeli a vysoké škrabadlo na úštěpu. Nejpočetnějším typem nástroje v souboru jsou však rydla, která s 10 ks tvoří 6,1 % v rámci kolekce. Nejvíce zastoupenou variantou jsou rydla klínová. Všechny typy, kanelovaná (aurignacká), plochá, klínová, několikanásobná klínová a příčná, jsou přítomny shodně po dvou artefaktech. Právě výše zmíněné typy nástrojů nám dovolují zařadit hodnocenou kolekci do aurignacienu.

LITERATURA

- Demek, J. a kol. 1987: Hory a nížiny. Zeměpisný lexikon ČSR. Praha.
- de Sonneville-Bordes, D. – Perrot, J. 1953: Essai d'adaptation des méthodes statistiques au Paléolithique supérieur, Bulletin de la Société Préhistorique Française, Tome 50, N. 5–6, 323–333.
- de Sonneville-Bordes, D. – Perrot, J. 1954: Lexique typologique du Paléolithique supérieur. Outillage lithique: I Grat-toris – II Outils solutréens, Bulletin de la Société Préhistorique Française, Tome 51, N. 7, 327–335.
- de Sonneville-Bordes, D. – Perrot, J. 1955: Lexique typologique du Paléolithique supérieur. Outillage lithique: III Outils composites – Perçoir, Bulletin de la Société Préhistorique Française, Tome 52, N. 1–2, 76–79.
- de Sonneville-Bordes, D. – Perrot, J. 1956: Lexique typologique du Paléolithique supérieur. Outillage lithique: IV Burins, Bulletin de la Société Préhistorique Française, Tome 53, N. 7–8, 408–412.
- Fridrich, J. 1973: Počátky mladopaleolitického osídlení Čech, Archeologické rozhledy 25, 392–442.
- Levínský, O. 2014: Nové nálezy aurignacienu ve východních Čechách. In: M. Novák – P. Burgert (edd.), Sborník k počtě Jiřího Kalfersta. Archeologie východních Čech – Supplementum 1. Hradec Králové, 199–205.
- Nerudová, Z. – Neruda, P. 2000: The Upper Palaeolithic Levallois industry from Hradsko (Mělník district, Czech Republic), Anthropologie 38/3, 271–281.
- Přichystal, A. 2009: Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy. Brno.
- Svoboda, J. 2001: On the Middle to Upper Paleolithic transition in North Eurasia, Archaeology, Ethnology and Anthropology of Eurasia 4/8, 30–37.
- Svoboda, J. 2004: Continuities, Discontinuities and Interactions in Early Upper Paleolithic Technologies: A View from the Middle Danube. In: P. J. Brantingham – S. L. Kuhn – K. W. Kerry (eds.), The Early Upper Paleolithic beyond Western Europe. Berkeley–Los Angeles, 33–49.
- Škrdla, P. – Adamovič, J. – Rychtaříková, T. 2013: Hradsko u Mšena – nejzápadnější lokalita bohunicienu, Archeologické rozhledy 65, 895–905.
- Vencl, S. 1977: Aurignacké osídlení v Hradsku, okr. Mělník, Archeologické rozhledy 29, 3–44, 115–117.
- Vencl, S. 1982: Mladopaleolitické a mesolitické osídlení v Dobrušce, Archeologické rozhledy 34, 353–360.
- Vencl, S. a kol. 2006: Nejstarší osídlení jižních Čech. Paleolit a mesolit. Praha.

Vencl, S. 2007: Mladý paleolit. In: S. Vencl 2007 (ed.) – J. Fridrich, Archeologie pravěkých Čech 2. Paleolit a mezolit. Praha.

Vencl, S. 2011: K poznání předneolitického osídlení jižního okraje středních Čech, Podbrdsko 18, 7–29.

Vencl, S. – Valoch, K. 2001: Die paläolithische und mesolithische Besiedlung des Hügels Ladví in Prag 8-Ďáblice, Památky archeologické 92, 5–73.

A CONTRIBUTION TO THE KNOWLEDGE OF THE EARLIER PHASE OF THE UPPER PALEOLITHIC IN BOHEMIA: MUTĚJOVICE – NA VINICI, RAKOVNÍK DISTRICT

The site of Mutějovice, the location called Na Vinici, is situated at 450 m above sea level. Surface prospecting has yielded 160 pieces of stone industry. Three components were defined in the assemblage: Upper Paleolithic (147 fragments), later prehistory (12 pieces) and the Middle Ages/modern times (1 flint). Only the assemblage dating to the Upper Paleolithic

Fig. 1. Location of the site

Fig. 2. Typological composition of the assemblage.
Percentage representation in the whole assemblage

Fig. 3. Description of the industry: 1 core with 1 striking surface in the initial phase of preparation; 2 core with changed orientation; 3 core with 1 striking surface (residuum); 4 core with 1 striking surface; 5 core with 1 striking surface; 6 fluted burin; 7 end scraper; 8 fluted burin

Fig. 4. Description of the industry: 1 core with 1 striking surface (residuum); 2 core with 1 striking surface (residuum); 3 fragment (mesial part); 4 end scraper/burin; 5 splintered tool; 6 burin; 7 high carinated end scraper; 8 burin/borer; 9 burin; 10 high end scraper on a blade; 11 dihedral burin; 12 high end scraper (terminal part); 13 burin; 14 blade (mesial part)

Fig. 5. Types of feet

Fig. 6. Raw material composition of the lithic assemblage

is considered in this article. It most probably belongs to the Aurignacian culture. The raw material range is dominated by local brownish yellow chert with creamy yellowish patina (80 pcs), followed by erratic flint (50 pcs), porcellanite (13 pcs), quartz (3 pcs) and Bečov type quartzite (1 pc). The average length of all artefacts is 3.62 cm, the width is 3.02 cm and the height is 1.34 cm. No traces of burning were observed on the artefacts.

The technological range consists of 18 cores, 83 flakes, 13 blades and their fragments, 13 amorphous fragments (probably exploited cores) and two manuports. The group of implements contains 4 end scrapers, 10 burins, 1 splintered tool, 2 combined tools, and 1 fragment of a serrated tool. The presence of types characteristic of the Aurignacian culture is very important for the cultural classification of the assemblage. These include: 1 high carinated end scraper, 1 high end scraper on a blade, 1 fragment of a high (head) end scraper, probably also made on a blade, and a high end scraper on a flake. The most common implement type is the burin – the ten pieces represent 6.1 % of the assemblage.

English by Jan Machula

ONDŘEJ LEVÍNSKÝ

ČESKÁ SPOLEČNOST ARCHEOLOGICKÁ, O. P. S., LUŽNÁ 591/4, 160 00 PRAHA 6
levon@centrum.cz

PETR HRADEC

SLAVOJOVA 14, 128 00 PRAHA 2
petrhradec@email.cz